

Nr 338.

Av herrar **Åman och Petré**n, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 184 har föreslagits inrättande av en arbetarskyddsstyrelse och förstärkning av yrkesinspektionen.

Departementschefen anför (s. 11) i fråga om utbyggnaden av tillsynsorganisationen, att den av 1947 års riksdag beslutade provisoriska förstärkningen av personalorganisationen såväl hos riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå som hos den lokala yrkesinspektionen är att betrakta som en första etapp i utbyggnaden samt att utbyggnaden även i fortsättningen torde böra ske etappvis. I propositionen föreslås därför en begränsning till vad som för ögonblicket förefaller mest angeläget. Befattningshavarnas löneplaceringar föreslås jämväl oförändrade.

Undertecknade ha gjort sig närmare underrättade om nu rådande förhållanden hos arbetarskyddsbyrån och allmänna yrkesinspektionen och ha därvid funnit det synnerligen angeläget, att det föreliggande förslaget utvidgas.

De uppgifter, som åvila det nutida arbetarskyddet, äro mycket omfattande och av stor betydelse. För att på ett nöjaktigt sätt kunna fylla dessa uppgifter är det oefftergivligt, att såväl yrkesinspektionen som dess chefsmyndighet effektiviseras. Genom den skärpning av arbetarskyddslagstiftningen, som enligt departementschefens uttalande är att förvänta, torde de uppgifter, som åvila tillsynsmyndigheten, komma att bliva än mer omfattande, vilket måste kräva ytterligare ökning av personal. Det är därför oundgängligen nödvändigt, att lämplig arbetskraft i erforderlig utsträckning tillföres arbetarskyddsbyrån och yrkesinspektionen.

Några ändringar i löneställningar för befattningshavarna ha i regel icke föreslagits i propositionen. Från flera håll ha emellertid framförts bärande skäl för att löneförmånerna, särskilt för ingenjörspersonalen, förbättras. Sålunda har riksförsäkringsanstalten i sitt yttrande över arbetarskyddskommitténs betänkande anført bl. a.:

Den allmänna yrkesinspektionens verksamhetsområde är synnerligen omfattande och ställer höga fordringar på de tekniska befattningshavarnas kunskaper och erfarenheter. De måste ha förmåga att på ett praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt sätt kunna inrikta de åtgärder, som påkallas vid ett arbetsställe, och skola därvid kunna ingripa vid varje förekommande slag av arbete och bland annat bedöma de lokaler, hygieniska anordningar, arbetsmetoder, maskiner och

andra tekniska anordningar, som komma till användning vid arbetet i fråga. Därjämte erfordras, att befattningshavarna besitta sådana personliga egenskaper, att de såvitt möjligt på ett friktionsfritt sätt kunna handhava tillsynsverksamheten samt vinna såväl arbetsgivarnas som arbetstagarnas förtroende.

Lönerna vid yrkesinspektionen ha under många år varit relativt låga, och möjligheterna att rekrytera ingenjörer med erforderliga kvalifikationer ha därigenom varit otillfredsställande. På grund av de ändringar i löneläget, som under senare år inträtt, har en gynnsam rekrytering över huvud taget blivit omöjlig, då ingenjörer med nöjaktiga kvalifikationer och erforderliga personliga egenskaper ej söka så lågt avlönade platser, som erbjudas inom yrkesinspektionen. Sökande till ledigförklarade befattningar ha i regel utgjorts av enstaka nytexaminerade ingenjörer eller ingenjörer med något års anställning av beskaffenhet, som för verksamheten inom yrkesinspektionen varit av mindre värde. Möjlighet till urval bland sökande har i regel ej förefunnits.

Enligt vad vi inhämtat är situationen inom arbetarskyddsbyrån och yrkesinspektionen för närvarande sådan, att lämpliga och goda ingenjörskrafter avgå och att rekryteringen ej kan tryggas. Många av de nu anställda ingenjörerna ha kvarstannat i sin tjänst i förväntan på sådan förbättring i löneställningarna att lönerna skulle bli jämställda med lönerna inom vissa andra statens verk, där motsvarande kvalifikationer fordras. Avgången av ingenjörer kan befaras öka, sedan det nu blivit känt, att någon ändring i löneställningarna ej föreslagits. Som exempel kan anföras, att en mycket lovande distriktsingenjör omedelbart antog annan anställning, då han fick kännedom om propositionens innehåll. Vidare kan nämnas, att då senast i januari månad innevarande år fyra obesatta distriktsingenjörsbefattningar utannonserats lediga, av de sökande endast en hade sådan praktisk erfarenhet och övriga kvalifikationer att han kunde anses antagbar. Då han emellertid samtidigt erhöll ett förmånligare erbjudande från annat håll, återtog han sin ansökan.

Då ansvaret för tillsynstjänstens fullgörande inom yrkesinspektionsdistrikten åvilar yrkesinspektörerna, men dessa ej kunna erhålla befattningshavare med tillräckliga kvalifikationer för att bemästra arbetsuppgifterna och även förlora sådana befattningshavare som de nu ha i sin tjänst, har situationen för yrkesinspektörerna blivit ohållbar. Förhållandet har medfört att även bland yrkesinspektörerna nu finnas de som söka annan anställning, vilket tidigare ej förekommit inom yrkesinspektionen. Innevarande år torde vidare tre yrkesinspektörsbefattningar regelmässigt bliva lediga. Dessa befattningar kunna sannolikt besättas med nu tillgängliga härför tillräckligt kvalificerade förste distriktsingenjörer. Då ledigblivna yrkesinspektörsbefattningar i fortsättningen skola återbesättas, komma emellertid med all säkerhet stora svårigheter att uppstå att för dessa befattningar erhålla härför lämpade personer med tillräckliga kvalifikationer. Likaså torde återbesättandet av förste distriktsingenjörsbefattningarna komma att medföra avsevärda svårigheter, enär för dessa befattningar tillräckligt erfarna och i övrigt kvalificerade distriktsingenjörer för närvarande endast i mycket begränsad omfattning finnas att tillgå. Det

synes sålunda föreligga en omedelbar fara för att yrkesinspektionen kommer att avsevärt försvagas. Uppenbarligen måste detta medföra en försämring av tillsynens effektivitet.

De ovan nämnda förhållandena giva vid handen, att någon egentlig effektivisering av arbetarskyddsbyrån och yrkesinspektionen icke kan tänkas bli genomförd med mindre sådana löneförmåner erbjudas att sökande med tillräckliga kvalifikationer lockas till befattningarna samt att befordringsmöjligheterna äro sådana, att dugliga befattningshavare kvarstanna. Lönerna måste sålunda höjas i nivå med motsvarande löner inom andra verksamhetsområden, där ungefär likvärdiga kvalifikationer erfordras.

I detta sammanhang vilja vi även framhålla den ogynnsamma ställning i lönehänseende viss del av biträdespersonalen intager. Även här gäller att många kvarstannat i sin tjänst i avvaktan på de löneförbättringar, som från sina håll förespeglats dem. I synnerhet gäller detta kontorsbiträdena vid yrkesinspektionen.

Oaktat de ovan angivna förhållandena påkalla såväl en utökning av personalen som en lönehöjning över lag inom yrkesinspektionen och dess chefsmyndighet nödgas vi för närvarande med hänsyn till tidsläget begränsa oss till de förslag till utvidgning och löneförbättringar, vilka vi enligt det följande funnit vara mest angelägna.

Arbetarskyddsstyrelsen.

Förste byråingenjörer.

Såsom framgår av propositionen (s. 58) har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att för tillgodoseende av det mera omedelbara behovet av kemisk-teknisk sakkunskap inom styrelsen en högskoleingenjör med kemisk-teknisk utbildning och erfarenhet knytes till tekniska byrån såsom förste byråingenjör. Med hänsyn till den kemisk-tekniska industriens omfattning och snabba tillväxt i vårt land finna vi starka skäl tala för en sådan förstärkning. Även med hänsyn till samarbetet mellan byrån och folkhälsoinstitutets yrkeshygieniska avdelning resp. sprängämnesinspektionen synes oss nödvändigt, att byrån har tillgång till en befattningshavare med nämnda fackkunskap.

För att tillgodose yrkesinspektionens behov av elektrisk sakkunskap har vidare föreslagits (s. 56), att en förste byråingenjör med speciell utbildning och erfarenhet på det elektriska området knytes till tekniska byrån. Förutom handläggningen av de ärenden inom arbetarskyddsstyrelsen, som kräva särskild elektroteknisk sakkunskap, skulle denne befattningshavare ha att i första hand uppehålla förbindelsen mellan styrelsen samt kommerskollegii elektriska byrå och statens elektriska inspektion. Arbetarskyddskommittén har förordat, att denna uppgift ålägges en av de för byrån föreslagna förste byråingenjörerna. Anstalten har emellertid i sitt yttrande över kommittéförslaget i denna del ut-

talat, att det med hänsyn till omfattningen av de arbetsuppgifter, som komme att åvila dels byråns nuvarande förste byråingenjörer, dels ifrågavarande ingenjör med elektroteknisk utbildning, icke torde vara möjligt att kombinera befattningarna i fråga, utan en särskild förste byråingenjörstjänst måste inrättas för nämnda uppgift. Såsom framgår av propositionen (s. 59) har kommerskollegium även biträtt kommitténs förslag. Vi finna det av anstalten framförda förslaget beaktansvärt och vilja starkt understryka behovet av en sådan tjänst å byrån, så att denna får möjlighet att bistå yrkesinspektionen med erforderliga råd och anvisningar i elektrotekniska frågor.

En annan gren av tillsynsverksamheten, beträffande vilken det hittills saknats någon företrädare vid arbetarskyddsbyrån, är byggnadsverksamheten. Föregående års riksdag uttalade (s. 111 i propositionen) i samband med behandlingen av förslaget till den provisoriska förstärkningen av personalorganisationen, att den fått uppmärksamheten riktad på det ökade tillsynsbehovet beträffande byggnadsindustrien och att den förutsatte, att arbetarskyddsfrågan inom denna industri ägnades fortsatt uppmärksamhet vid beredande av förevarande förslag. Så har även skett, men endast beträffande yrkesinspektionen, i det att antalet yrkesunderinspektörsbefattningar utökats bl. a. med hänsyn härtill. Det synes emellertid lika nödvändigt, att även den centrala myndighetens behov av speciell sakkunskap på området tillgodoses. Enligt vad vi inhämtat föreligger behov av sådan sakkunskap med avseende på varje slag av byggnads- och anläggningsarbete, schaktnings- och sprängningsarbete, ställningsbyggnad m. m., som i sig inrymmer mera invecklade byggnadstekniska problem, och för utarbetande av anvisningar och råd rörande ifrågavarande yrkesområde. Det finnes även, varom vi upplysts, behov av nära samarbete i byggnadsfrågor mellan byrån och myndigheter på det byggnadstekniska området, framför allt byggnadstyrelsen. Behovet i fråga bör tillgodoses genom att till tekniska byrån knytes en byggnadstekniker med erforderlig utbildning och erfarenhet på området. Även denna befattning synes enligt vår mening böra utgöras av en förste byråingenjör.

Vid den utbyggnad av arbetarskyddsorganisationen, som nu förestår, synes oss sålunda angeläget, att tekniska byrån tillföres specialister i ovan anförda avseenden, förslagsvis såsom extra ordinarie befattningshavare i förste byråingenjörers ställning med placering i lönegrad 27. Den härav betingade ökningen i lönekostnader torde beräknas till 40 300 kronor per år.

Yrkesinspektionen.

Yrkesinspektörer.

Då yrkesinspektören är ansvarig för tillsynstjänstens fullgörande inom distriktet samt skall leda och övervaka den underlydande tillsynspersonalens arbete, måste hans löneplacering vara sådan, att den fullt motsvarar de för-

pliktelser, som i här berörda avseende åvila honom. Vi äro av den bestämda uppfattningen, att de fordringar som ställas på en befattningshavare med denna tjänsteutövning i första hand motivera en väsentligt förbättrad löneställning. En förbättring härutinnan synes oss nödvändig även ur rekryteringssynpunkt. Under nuvarande förhållanden anse vi oss dock böra stanna för att föreslå en uppflyttning av yrkesinspektörsbefattningarna till lönegrad Ca 32. Kostnaderna för en sådan löneökning kunna beräknas till 7 300 kronor per år (hänfört till ortsgrupp 3).

Yrkesunderinspektörer.

Då vi erfarit, att titeln yrkesunderinspektör ofta förväxlas med yrkesinspektörstiteln samt att densamma är tung och otymplig och endast kommer till användning i tjänsteskrivelser, föreslå vi, att titeln yrkesunderinspektör utbytes mot titeln ingenjör. Vi få i detta sammanhang erinra om att titeln ingenjör användes för befattningshavare med lägre teknisk utbildning av olika verk inom statsförvaltningen, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vägförvaltningarna, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket samt inom armé-, marin- och flygförvaltningarna. Samtliga yrkesunderinspektörer ha också uttalat sitt missnöje med den nuvarande tjänstetiteln.

Biträdespersonal.

Kontorspersonalen på yrkesinspektionsdistrikten utgöres av kontorsbiträden i lönegrad Ca 8 samt skrivbiträden i lägre löneställning. På kontorsbiträdena ankommer förutom skrivarbete att på eget ansvar sköta all på distrikten förekommande registrering, statistikföring, uppgörande av expensmedelsredovisning, verkställande av vissa rutinmässiga påminnelser om besiktningar o. d. samt att leda och övervaka den övriga biträdespersonalens arbete. Vidare måste kontorsbiträdena i de fall befattningshavarna befinna sig på tjänsteresor taga emot telefonsamtal och i viss utsträckning även kunna lämna besked vid förfrågningar. Fullgörandet av dessa uppgifter är onekligen ett så kvalificerat arbete, att en lönegradsuppflyttning för dessa befattningshavare är motiverad. Vad vi inhämtat härom har styrkt denna vår uppfattning. Härtill kommer, att nuvarande innehavarna av de före beföringsgångens genomförande förefintliga ordinarie kontorsbiträdestjänsterna (en på varje distrikt) innehaft anställning vid yrkesinspektionen i medeltal 17 år (lägst 6 och högst 34 år).

Vi ha konstaterat, att en utredning pågår angående anställningsförhållandena för högre biträdespersonal i statens tjänst. Oavsett till vilket resultat denna utredning än kommer, synes med hänsyn till kontorsbiträdenas arbetsuppgifter en lägre tjänsteställning för dessa biträden än som kanslibiträden icke gärna vara tänkbar. Vi finna oss därför böra föreslå, att redan nu i samband med omorganisationen på varje distrikt inrättas en extra ordinarie kanslibiträdes-

befattning i lönegrad Ce 11. Den härav betingade ökningen av lönekostnaderna (skillnaden mellan lönegraderna 8 och 11) beräknas utgöra 9 500 kronor per år (hänförd till ortsgrupp 3).

Resemedel.

Under budgetåret 1946/47 utgjorde belastningen å posten till reseersättningar c:a 214 000 kronor. För innevarande budgetår har posten uppräknats från ursprungligen anvisade 165 000 kronor till 235 000 kronor. Detta belopp lär — enligt vad vi erfarit — vara i det närmaste förbrukat, varför riksförsäkringsanstalten nyligen (mars månad 1948) hos Kungl. Maj:t hemställt om att ytterligare 50 000 kronor måtte ställas till förfogande för tjänsteresor under detta budgetår.

Ehuru antalet inspekterande befattningshavare vid yrkesinspektionen ökas, föreslår Kungl. Maj:t i föreliggande proposition en ökning av anslagsposten till reseersättningar med blott 25 000 kronor eller från 235 000 till 260 000 kronor. För att yrkesinspektionen skall kunna fullgöra sina uppgifter på tillfredsställande sätt finna vi de föreslagna resemedlen icke vara tillräckliga. Enligt vår uppfattning bör anslagsposten ökas ytterligare, förslagsvis till 300 000 kronor.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 184 måtte besluta,

att å arbetarskyddsstyrelsens tekniska byrå inrättas tre extra ordinarie förste byråingenjörsbefattningar med placering i lönegrad 27 för tillgodoseende av byråns omedelbara behov av kemisk-teknisk, elektroteknisk och byggnadsteknisk sakkunskap,

att löneställningen för yrkesinspektörerna förbättras genom uppflyttning till lönegrad 32,

att benämningen yrkesunderinspektör utbytes mot tjänstetiteln ingenjör,

att utan ökning av antalet biträdestjänster vid yrkesinspektionen inrättas på varje yrkesinspektionsdistrikt en kanslibitrådesbefattning i lönegrad Ce 11 samt

att anslagsposten till resersättningar för yrkesinspektionen ökas från föreslagna 260 000 kronor till 300 000 kronor.

Stockholm den 6 april 1948.

Valter Åman.

F. Petrén.